

הגאון הגדול הרב שבתי לוי שליט"א
ראש מוסדות הליכות משה ורבה של רמת אהרן ר"ב
השיעור השבועי בהלכה נמסר מידי שבת
שעתים לפני השקיעה בבית המדרש הליכות משה רח רבינו ד' כ"ב

ר"ת	יציאה	כניסה	
18:01	17:24	16:23	ירושלים
17:58	17:22	16:19	תל אביב
17:58	17:22	16:11	חיפה
18:02	17:25	16:24	באר שבע

מלמוד מוקצה בשבת ע"י אמירה לגוי

נושאי השיעור

- אלו דברים מותרים ע"י אמירה לגוי בשבת • שני איסורים בגוי של שבת • איסור אמירה לגוי מדאוריתא או מדרבנן • טעם איסור אמירה לגוי בשבת • איסור הנאה ממלאכת גוי בשבת • אמירה לקוף בשבת • אמירה לגוי בפסיק רישיה • שכח אור דלוק במקרה בשבת • חשמל אוטומטי בבית מלון • טלטול מוקצה ע"י גוי • טלטול נר ע"י גוי • אמירה לגוי באיסור שיכול לעשותו בהיתר • שטיפת כלים או ריצפה ע"י גוי

גוי של שבת

בס"ד נתחיל דיני אמירה לגוי בשבת. אמירה לגוי לעשות מלאכות עבור היהודי בשבת. איסור זה הוא מאוד אקטואלי בזמנים שיש תקלה בשבת בחשמל ומביאים גוים המסתובבים ביננו כדי שיעשו מלאכות כגון להדליק או לכבות האור בבית. צריך לדעת אלו דברים מותר לומר לגוי לעשות ואלו דברים אסור לומר לגוי לעשות, יש יותר מידי קולא בדינים אלו וזה מחוסר ידיעה, יש מחשבה שכיון ששכרתי גוי מיוחד לשבת ושילמתי לו על כך, הפכתי אותו לגוי של שבת ומכאן ואילך הכל מותר בשבת ע"י הגוי, חושבים שהכסף יענה את הכל.

אלו דינים מותרים

פעם התארחתי בשבת חתן באיזה ישיבה והיה שם גם ראש הישיבה, ראש הישיבה קורא לגוי בשבת ואומר לו תעשה כך תעשה כך תדליק ותכבה, אמרתי לו מה אתה עושה איך מותר, הוא ענה לי זה גוי של שבת אני שוכר אותו במיוחד לשבת, וחשב שאם שכר אותו כבר הכל מותר לו, להנות ממלאכת הגוי, אמירה לגוי, הכל מותר. ע"כ עלינו ללמוד היטיב דינים אלו כדי שנדע מה מותר לומר לגוי לעשות בעבורנו ומה אסור לומר לגוי לעשות.

שני איסורים בגוי בשבת

עלינו לדעת שיש שני איסורים בגוי בשבת. איסור אחד זה באמירה, שאסור לומר לגוי לעשות מלאכות בעבור הישראל. האיסור השני זה הנאה ממלאכת הגוי שנעשית בשבת אף בלא אמירה מצד הישראל, וכגון שהגוי חכם ועושה מלאכות מדעתו עבור הישראל, באיסור זה נראה באיזה אופן אסור להנות מהמלאכות ובאיזה אופן מותר להנות מהמלאכות.

אמירה לגוי שבות

תחילה נראה את האיסור הראשון איסור אמירה לגוי שזה

שלא תהא שבת קלה בעיני

ונראה מה הטעם באיסור אמירה לגוי, שהרי גוי ששבת חייב מיתה וא"כ אדרבה שיהיה מותר לומר לגוי לעשות מלאכות ומה הסיבה לאסור. הרמב"ם (בשבת פ"ו הל"א) אומר אסור לומר לנכרי לעשות לנו מלאכה בשבת אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן. פירוש כיון שהגוי הוא דומה לאדם יכול לבוא האדם ולטעות ולומר מה לי אם אני עושה את המלאכה מה לי אם הגוי עושה את המלאכה ויבוא לעשות מלאכות בשבת, ע"כ גזרו חז"ל ברוב חכמתם מחשש זה ואסרו לומר לגוי לעשות מלאכות בשבת, וכן הביא טעם זה הריטב"א ועוד ראשונים.

פסק השו"ע

השו"ע (ס"ס שז הלכ"ב) פסק דכל איסור שבות מדרבנן מותר לעשות בבין השמשות כגון לומר לאינו יהודי להדליק לו נר בבין השמשות, או אם היה טרוד והוצרך לעשר בין השמשות. הנה שפסק השו"ע ג"כ שאיסור אמירה לגוי הוא מדרבנן.

אמירה לגוי מדאוריתא

יש שסברו שאיסור אמירה לגוי הוא מדאוריתא. היראים (סימן דש) הביא את המכילתא כתוב "לא תעשה כל מלאכה"

למדו מכאן לא תעשה מלאכה, לא אתה, לא חברך ולא הגוי, וא"כ כל מלאכה שעושה ע"י הגוי זה איסור מדאוריתא.

איך אומרים לגוי אל תכבה

וקשה הרי שנינו במשנה בשבת (קכא). נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה, אך קטן שבא לכבות מונעים ממנו את הכיבוי. ולכאורה לדעת המכילתא שנכרי שעושה מלאכה עבורנו הו"ל איסור מדאוריתא א"כ צריכים היינו למנוע בעדו אפילו יותר מקטן. ומתוך היראים דהתם שאני, דהרי כיבוי מלאכתו היא יצירת הפחמים, והרי כשמכבה את השריפה אין לו שום ענין בפחמים הנוצרים כתוצאה מן הכיבוי, א"כ הו"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה וכל איסורא אינו אלא מדרבנן, ולכן לא מונעים את הגוי מלעשות זאת, אבל באשר מלאכות שצריכות לגופה הרי זה אסור מן התורה.

גוי במלאכה לישראל איסור דאוריתא

עוד ביאר היראים לשיטתו שאיסור אמירה לגוי היא מדאוריתא, שמה שאמרה הגמ' בכמה מקומות שהבאנו לעיל שאיסור אמירה לגוי שבות מדרבנן, כל זה דוקא כשהגוי עושה עבור עצמו, אבל אם הגוי עושה בשביל הישראל זה אסור מדאוריתא.

להלכתא אמירה לגוי מדרבנן

להלכתא נקטינן כדעת הראשונים וכמו שפסק השו"ע שאיסור אמירה לגוי זה איסור שבות מדרבנן והטעם כמו שהביא הרמב"ם ועוד ראשונים כדי שלא תהא שבת קלה בעיני הישראל ויבוא לעשות איסורים בשבת.

טעם נוסף באמירה לגוי

יש שהביאו טעם אחר באיסור אמירה לגוי לעשות מלאכה עבור הישראל בשבת. והביאו ע"פ רש"י בע"ז (טו). שכותב דמה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים עשה לי כך, זהו משום "ממצוא חפצך ודבר דבר", כדי שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול. ועוד דייקו לפי טעם זה שאם הישראל אמר לגוי בערב שבת לעשות לו מלאכה בשבת, מותר, שהרי כל האיסור כדי שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול, וכאן שאמר הישראל לגוי קודם השבת למה לאסור.

אסור להנות ממלאכת גוי בלא אמירה

ולפי פירוש זה קשה מה נעשה עם איסור הנאה ממלאכת גוי בשבת, שהרי נראה בהמשך שאם הגוי עשה כבש בספינה כדי שישראל יוכל לרדת שם בשבת אסור לישראל להנות ולא ירד שם. וכן אם גוי הדליק נר בעבור הישראל אסור ליהודי להנות מנר זה בשבת, וכן אם מילא הגוי מים בעבור בהמת הישראל אסור להנות ממים אלו בשבת, שהרי הגוי העביר את המים והוציא מרשות לרשות וע"כ מצינו שאסור להנות ממלאכות הגוי בשבת, ולכאורה אם כל הטעם משום "ודבר דבר" שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול מדוע אסור להנות ממלאכות אלו שעשה הגוי עבור הישראל בלא שום דיבור בשבת.

טעם באיסור הנאה

התוס' שבת (קכב). אומר באיסור הנאה ממלאכת הגוי בשבת דאם נתיר ליהודי להנות ממלאכת הגוי בשבת אתי למימר לנכרי לעשות מלאכה בשבילו. וא"כ רואים שכל האיסור הוא אינו משום ודבר דבר אלא משום לא תהא שבת קלה בעיני ישראל ויבוא לעשות מלאכה בשבת, ומובן

האיסור בהנאה ממלאכת גוי בשבת ע"פ הרמב"ם, שאם יהנה ממלאכת גוי בשבת, יבוא הישראל לומר לגוי לעשות לו מלאכה, ואם יאמר לו לעשות לו מלאכה חששנו שמא יבוא לעשות המלאכה בעצמו שיטעה ויאמר מה לי מלאכה ע"י גוי מה לי אם אני עושה המלאכה. אבל אם האיסור משום ודבר דבר מדוע עשו על זה גזירה הרי בזה לא יגיע כלל לאיסור דאוריתא.

הכרח לומר בטעם הרמב"ם

בנוסף נראה שאיסור אמירה לגוי זה איסור עצמי שלא תהא שבת קלה בעיני ישראל. דאם האיסור משום "ודבר דבר" שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול, א"כ מה הרבותא לומר אמירה לגוי שבות, שהרי אם איסור אמירה לגוי הוא חלק מאיסור דיבור חול בשבת לא צריך חידוש שאמירה לגוי היא שבות שהרי ודאי שזה אסור משום דיבור חול בשבת. בהכרח לומר שאיסור אמירה לגוי שבות מדרבנן זה איסור חדש כדי שלא תהיה שבת קלה בעיני הישראל ויבוא לעשות מלאכות בעצמו. ורש"י התכוון לומר שיש גם בנוסף איסור ודבר דבר.

אמירה לקוף בשבת

לפי טעם זה יוצא דין. שאם אומר אדם בשבת לכלב או לקוף מאולף לעשות מלאכה בשבת בעבורו, אין חשש באמירה זו בשבת, שהרי כל החשש היה דוקא באמירה לגוי שאם תאמר לגוי לעשות בעבורך מלאכה בשבת, שמא כיון שהגוי הוא דומה לאדם יטעה האדם ויאמר מה לי אם המלאכה שביקשתי נעשית ע"י הגוי או שנעשית על ידי ישראל, וע"כ יבוא לעשות מלאכה בעצמו, אבל בקוף או כלב מאולף שאינו דומה לאדם לא שייך לחשוש שמא יטעה ויאמר מה לי קוף עושה מלאכות מה לי יהודי עושה מלאכות. ובאמת לפי הטעם שאיסור אמירה לגוי היא משום "ודבר דבר", לכאורה יתכן שאסור לומר אף לקוף לעשות מלאכה בשבת דעובר על דיבור חול בשבת.

קוף עדיף מגוי

מין הרב עובדיה זיע"א אמר פעם על דין זה שכיון שלקוף מותר לומר לו לעשות מלאכות בעבורנו ואילו לגוי אסור לומר לו לעשות מלאכות בעבורנו ע"כ קוף עדיף מגוי, ובזמנו קמו עליו הליצים כיצד מבזה את הגויים באמירה שקוף עדיף מגוי, אבל זה נכון שהרי לקוף מותר לומר בשבת.

שכח לכבות האור במקרה

המגן אברהם (ס"ו רנג) אומר שפסיק רישיה בשבת מותר ע"י גוי, דהיינו אם אני עסוק במלאכת היתר ויוצא ממנה מלאכה אסורה, כגון אדם ששכח לכבות האור במקרה ונכנס שבת, יכול ללכת לכל גוי בשבת ולבקש ממנו שיפתח לו את המקרה בשבת וממילא יצא פעולת איסור ונדלק האור, מותר, כיון שאין איסור פסיק רישיה באמירה לגוי.

ביאור בפסיק רישיה

והביאור בדברי המג"א שהרי כל הגזירה שגזרו חז"ל אמירה לגוי זה מכיון שע"י אמירה של הישראל יצא איסור וע"כ יבוא האדם לטעות ויאמר אם נעשית המלאכה האסורה על פי הדיבור שלי, מה לי אני עשיתי המלאכה ומה לי נעשית ע"י גוי, שהרי הכל ע"פ דברי. אבל אם אני בדיבורי אמרתי לו לעשות מלאכת היתר ויצא ע"י הגוי מלאכת איסור א"כ כאן כבר לא חששו חז"ל לגזור שמא יטעה הישראל.

חשמל אוטומטי בבית מלון

כיוצ"ב באדם שנמצא בבית מלון בשבת. יש היום בבתי מלון חשמל אוטומטי דהיינו בכל פתיחת דלת החדר, נדלק האור והמזגן שבחדר. בארץ ע"פ רוב מעבירים בשבת את החשמל ממצב חול אוטומטי למצב שבת. אבל אדם שנמצא בבית מלון שלא מעבירים את החשמל למצב שבת כגון בחו"ל, ובכך בכל פתיחת הדלת הוא גורם לאיסורים שונים בשבת, לפי מה שביארנו יכול ישראל לומר לאינו יהודי לפתוח לו את הדלת ואלו לחשוש מאיסור אמירה לגוי, שהרי כל איסור אמירה לגוי זה דוקא לעשות מלאכות אסורות ממש אבל כאן שרק אומר לו לעשות מלאכת היתר ויוצא ממנה מלאכת איסור הו"ל פסיק רישיה ומותר פסיק רישיה בשבת ע"י גוי. ולפי"ז אין צריך לחפש גוי מיוחד של שבת באיסור פסיק רישיה אלא כל גוי יכול לעשות מלאכות אלו עבור ישראל בשבת, כלומר אין צריך גוי שנוטל שכר על פעולתו.

טלטול מוקצה ע"י גוי

עוד דין יש באמירה לגוי גבי טלטול מוקצה. אומר הרמ"א (סימן רעו הל"ג) ומותר לומר לאינו יהודי לילך עמו ליטול נר דלוק כבה, הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא. וכבר ראינו בגמ' גבי נר דאין החשש שמא יכבה הנר דאף שהולך עם הנר לאט לאט ולא יכבה הנר, אסור משום מוקצה, שהנר הוא בסיס לדבר האסור וע"כ אסור לטלטל הנר בשבת משום מוקצה, ואעפ"כ התיר הרמ"א לטלטלו ע"י גוי בשבת.

איסור מוקצה קל

ובטעם ההיתר הביא הב"י (סימן רעו) שני טעמים. האחד בשם ההגהות מרדכי (פ"א דשבת) דכיון שטלטול הנר אינו אלא איסור מוקצה דאינו אלא בסיס לדבר האסור וא"כ אין כאן מלאכה, וע"כ כותב הרמ"א בהיתרו ואינו עושה אלא טלטול הנר בעלמא. וכבר ביארנו בספר גדרי המוקצה בגדר איסור מוקצה שאין איסור מוקצה דומה לשאר איסורי דרבנן, שהרי שאר איסורי דרבנן יש להם מקור כגון איסור סחיטה בשאר פירות, מן התורה אין איסור סוחט דהיינו מפרק תולדה דדש אלא בזיתים וענבים שעיקרם עומד לסחיטה, אבל בשאר פירות מותר. באו רבנן ואסרו כל פירות, והטעם אטו זיתים וענבים, כי האדם עלול לטעות ולומר מה לי זיתים וענבים ומה לי תותים ורימונים. על כל פנים איסור זה הוא משורש סוחט כלומר דש. אבל לא באו רבנן והמציאו מלאכה חדשה. אולם לעומת זאת מוקצה הוא איסור מחודש שחז"ל גזרו עליו, אמנם בשבת אמרו שעיקר איסור מוקצה הוא משום שלא יטלטל מרשות לרשות, מכל מקום לא דומה גזירה זו לשאר גזירות שהרי אין שום דמיון בין טלטול חפץ בביתו להוצאה מרשות לרשות, אלא שחז"ל כדי לחזק את השבת אמרו שגם טלטול מוקצה אסור. לפיכך איסורו נקרא איסור טלטול בעלמא. ולכן כלפי גוי אף אם גם באיסורי דרבנן יש לאסור לומר לגוי לעשות, בטלטול מוקצה מותר. וגם כלפי היתר זה כתב הרדב"ז והסכימו עמו האחרונים דאין להתיר זה אלא לת"ח ולא לכל העולם. (גם אלה שבאים לשמוע כל שבוע שיעור הלכה נחשבים תלמידי חכמים ובני תורה שיש להם היתר לעשות זאת, כי מבינים שאין היתר בכל, אלא רק בדברים מסוימים לפי הנלמד)

כל שיכול בדרך היתר

טעם שני הביא ברבינו ירוחם ובהגהות מיימוניות דכל דבר שיכול לעשותו בהיתר מותר לומר לגוי לעשותו אף אם יעשנו באיסור. וע"כ כיון שהיה יכול הגוי לטלטל את הנר ע"י טלטול מן הצד כגון ע"י מקל ולא ממש בידו, והיות

ויכול לטלטל בהיתר לא גזרו חז"ל ומותר לומר לגוי לעשות המלאכה בשבת.

טלטול הנר שמא יגנב

הנפק"מ בין הטעמים אם רוצה לטלטל הנר לצורך דבר האסור כגון שמפחד על הנר שמא יגנב, שהרי כל טלטול מן הצד מותר רק לצורך דבר המותר אבל לצורך דבר האסור, אסור. וא"כ לפי הטעם הראשון שטלטול הנר הוא איסור מוקצה יהיה מותר לומר לאינו יהודי לטלטל אף כאן. אבל לפי הטעם השני שכל ההיתר זה רק במקום שיכול לעשותו בהיתר, א"כ כאן שזהו טלטול לצורך דבר האסור ואינו יכול לעשותו בהיתר, תחזור הגזירה ואסור לומר לאינו יהודי לטלטל נר זה בשביל ישראל.

שטיפת כלים או הריצפה בשבת

הב"י הביא את שני הטעמים להיתרא. טעם א. כל דבר מוקצה מותר ע"י גוי. טעם שני כל דבר שאפשר לעשותו ע"י ישראל מותר גם ע"י גוי בכל אופן ושניהם להיתרא. ולכן אם אמרתי לגוי לשטוף כלים בשבת והוא שוטף את הכלים בדרך איסור כגון שעובר על סוחט בסקוץ, האמירה היתה מותרת כיון ששטיפת כלים אינה אסורה בכל אופן ואפשר לעשותה בדרך היתר. וכן בשטיפת הריצפה, אם אמרתי לגוי לשטוף הריצפה והוא לוקח מכונת שטיפה ושוטף כדי שיהיה לו יותר קל, כיון שיכול לשטוף בדרך היתר, אמירה זו בשבת מותרת לגוי, וכל שיכול לעשותו בדרך היתר מותר לומר לגוי לעשות בשבת ולא אכפת לי כיצד יעשה בסוף דעל זה לא היתה הגזירה שמא תהא שבת קלה בעיני ישראל.

טעם נוסף להיתרא

ועל טעם זה הביא הב"י את הטעם הנוסף להיתרא שכל דבר שאינו איסור גמור כגון מוקצה מותר לומר לגוי לעשותו בשבת, וא"כ יש לנו שני טעמים שהם שני אופני היתרים באמירה לגוי בשבת.

שני הטעמים להומרא

המשנ"ב (סימן רעו ס"ד) לקח את שני הטעמים לחומרא בדברי הרמ"א. ופירש מותר לומר לאינו יהודי לילך עמו ליטול נר דלוק הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא, רוצה לומר הואיל דהוא רק איסור מוקצה ומוקצה שרי ע"י טלטול מן הצד. בדבריו משמע שהחמיר על דברי הרמ"א וסבר דבגלל שהוא איסור מוקצה שהרי מותר לטלטל הנר ע"י טלטול מן הצד. וזה אינו. שהרי לנו יש שני טעמים, מוקצה לבדו זהו היתר באמירה לגוי וטעם נוסף להיתר בכל דבר שאפשר לעשותו ע"י ישראל בדרך היתר. ולכן כל איסור מוקצה מותר ע"י גוי. אלא שכבר אמרנו שכל היתר זה אינו אלא לבני תורה, וכ"כ הרדב"ז ועוד אחרונים וכ"כ במנוחת אהבה דהיתר זה באמירה לגוי הוא רק לבני תורה.

מעשה המהרנ"ח

בשיירי כנה"ג הביא בשם המהרנ"ח שרצה לרדת למרתף בשבת לקחת איזה חפץ וכיון שהמרתף היה חשוך שלח את הגוי שיביא לו משהו משם והלך אחריו וכשהגיע הגוי לפני הדליק האור, וכשבא הגוי לצאת אמר לו המהרנ"ח אל תכבה את האור. והיתר זה מכיון שראינו שכל שלא אמר לו לעשות המלאכה האסורה אלא כל המלאכה האסורה עשה על דעתו בלבד, א"כ לישראל אין לו בזה כל איסור ואע"פ שלבסוף ישראל גם נהנה מזה, מ"מ המלאכה עצמה נעשית על דעת הגוי בלבד ולכן מותר. ובאמת אם לא שייך להביא את החפץ רק ע"י איסור גמור, גם היה אסור באמירה.

שיעורי מוה"ר השבוע

מוצ"ש	שבת	יום שישי	יום חמישי	יום שלישי	יום שני
בביה"כ "ציונוב" רח' בן זומא 19	השיעור המרכזי בביהמ"ד "הליכות משה" רח' רבינוב 7	בביה"כ "שערי ציון" רח' אברבנאל 72	בביה"כ "תפילה למשה" רח' אבוחצירא פינת שבזי	בביה"כ "דרכי אמונה" רח' הלח"י 36	בביה"כ "עוד יוסף חי" רח' שלום מנצורה
מצאת השבת ועד זמן ר"ת	בשעה 15:00	בשעה 09:45	בשעה 19:45	בשעה 20:00	בשעה 19:30
בני ברק	בני ברק	בני ברק	יבנה	רחובות	ראש העין

ספרי מוה"ר שליט"א

ניתן להשיג את ספרי הרב בביהמ"ד 'הליכות משה'

העלון מוקדש

להצלחת ר' גבריאל ומרים יגודייב הכהן הי"ו
לרפואת יוחנן בן מרים
 ולזיווג הגון אליהו בן מרים
 ולעילוי נשמת חיים הכהן בן חיה ז"ל מזל בת מרים ע"ה שמעון הכהן בן מזל ז"ל

העלון מוקדש

להצלחת ידידנו **אמיר מועלם הי"ו**
 ולהצלחת כל ב"ב
שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבו לטובה

העלון מוקדש

להצלחת יקיר המוסדות **ה' אור בן שמעון**
 לבית משפחת אלימלך
שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבו לטובה
 ויראה ברכה וישוב טוב בביתו החדש ויזכה בקרוב לזיווג הגון. אמן.

העלון מוקדש

להצלחת ידידנו היקר **ה' רמי סימני**
 ומשפחתו הי"ו
שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבו לטובה

העלון מוקדש

להצלחת **ה' דניאל אריא**
 ומשפחתו הי"ו
 ולעילוי נשמת אביו **ה' ישעיה בן אברהם ז"ל**

זמני בית ההוראה בראשות מוה"ר

בוקר | בימים א' - ה' בין השעות 9:00 - 9:30 / 12:30 - 13:00

אחה"צ | בימים א' - ה' בין השעות 18:00 - 18:30

בית ההוראה ברחוב רבינוב 7 בני ברק

ניתן לתרום גם דרך עמדות נדרים פלוס - מוסדות 'הליכות משה'

תרומות עבור הוצאת העלון בטלפון 0527136052